ПРЯМУЄМО РАЗОМ

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

ATLAS NETWORK

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

“Ніщо не обмежує оптимізм”

Основні економічні тенденції та очікування у травні 2023

за результатами «Нового щомісячного опитування підприємств», #NRES

Оксана Кузяків, виконавча директорка ІЕД

Євген Ангел, старший науковий співробітник ІЕД

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ІЕД

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ІЕД

Київ, 12 червня, 2023

ПРО «НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ»

Опитування щомісяця

Найсвіжіші дані зібрано **16 – 31 травня, 2023**

Проведено вже **13 опитувань** (з травня 2022 року)

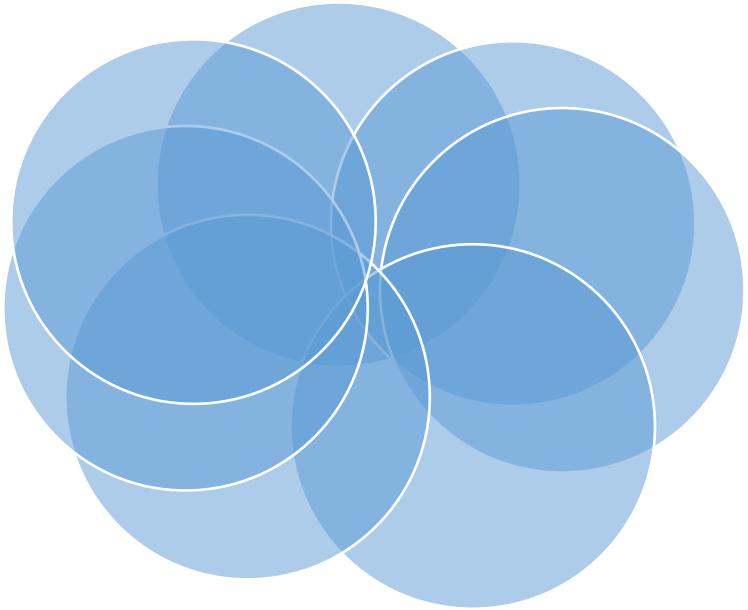

ВИБІРКА: **в травні опитано 563 підприємства**

Підприємства усіх розмірів

Географія: **22 з 27** регіонів України

Сектори: **Промисловість +** (Ритейл, Агро)

Головні результати 1

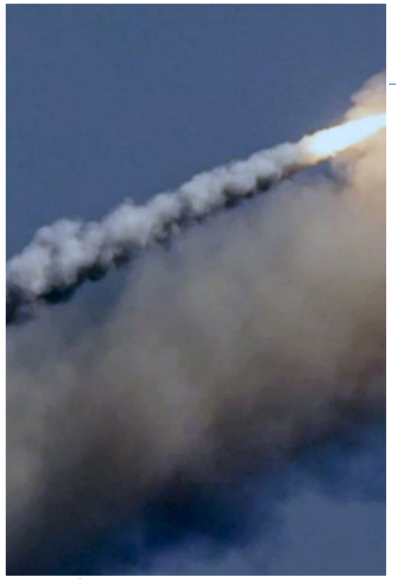

На тлі **військової ескалації бізнесу знову має оптимістичні настрої**, але як **віддалене майбутнє** продовжує бути **невизначеним**

Головні результати 2

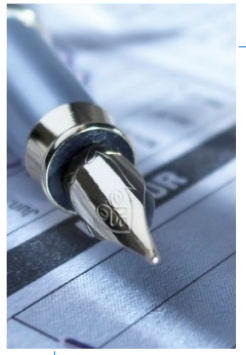

Оцінки **поточної ділової активності** на підприємстві **дещо погіршилися**, **оцінки та очікування щодо загальної економічної кон'юнктури залишилися незмінними**

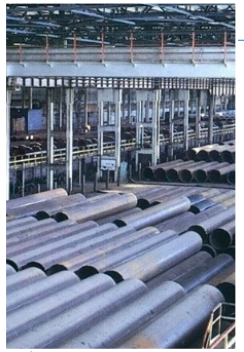

Результати діяльності та очікування підприємств на наступні 3 місяці **залишаються високими.**

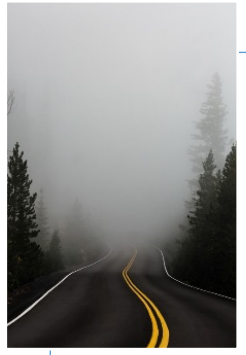

Невизначеність у 6- та 3-місячній перспективі продовжує **зменшуватися вже кілька місяців поспіль**,

але **довгострокова (2 роки)** залишається **високою та без суттєвих змін**

Збільшився % підприємств, які не планують змін у найближчі два роки

Головні результати 3

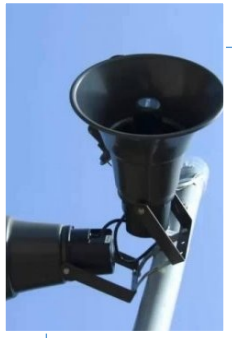

Важливість перешкоди **«працювати небезпечно»** дещо **зросла після ескалації в травні** (збільшення ракетних ударів)

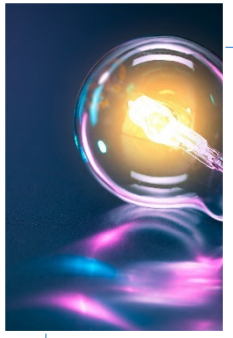

«Перебої з електроенергією» як перешкода для ведення бізнесу **дещо зросла**

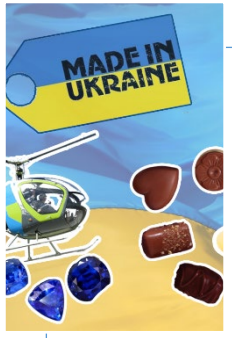

Експортна активність залишається **без** суттєвих **змін**

Оцінки економічної політики в більшості випадків **нейтральні** і не змінюються

Перешкоди для ведення бізнесу у військовий час

Основні перешкоди для ведення бізнесу у воєнний час, % респондентів

- **Зростання цін на сировину і товари залишається на лідируючій позиції,** незважаючи на зменшення значення
- **Логістичні проблеми** також **втримали 2-е місце**, хоча **абсолютне значення цієї перешкоди знизилося**
- Важливість **перебоїв з електропостачанням** та **небезпеки для роботи** як перешкод **дещо зросла після** того як **збільшилася кількість ракетних ударів**. Обидві перешкоди розділили **4-е місце** в рейтингу
- **1/3** респондентів **відчували брак кадрів**. Важливість цієї перешкоди **залишається без суттєвих змін**
- **Корупція не є суттєвою проблемою**, згідно з результатами опитування

Проблеми з електрикою залишаються

”Електрика” все ще залишається проблемою

- У **травні 2023** року **дещо зріс % респондентів**, які повідомили про **перебої з електропостачанням як про перешкоду** для ведення бізнесу
- **У списку перешкод** перебої з електрикою перемістилися **з 6-го на 4-е місце**

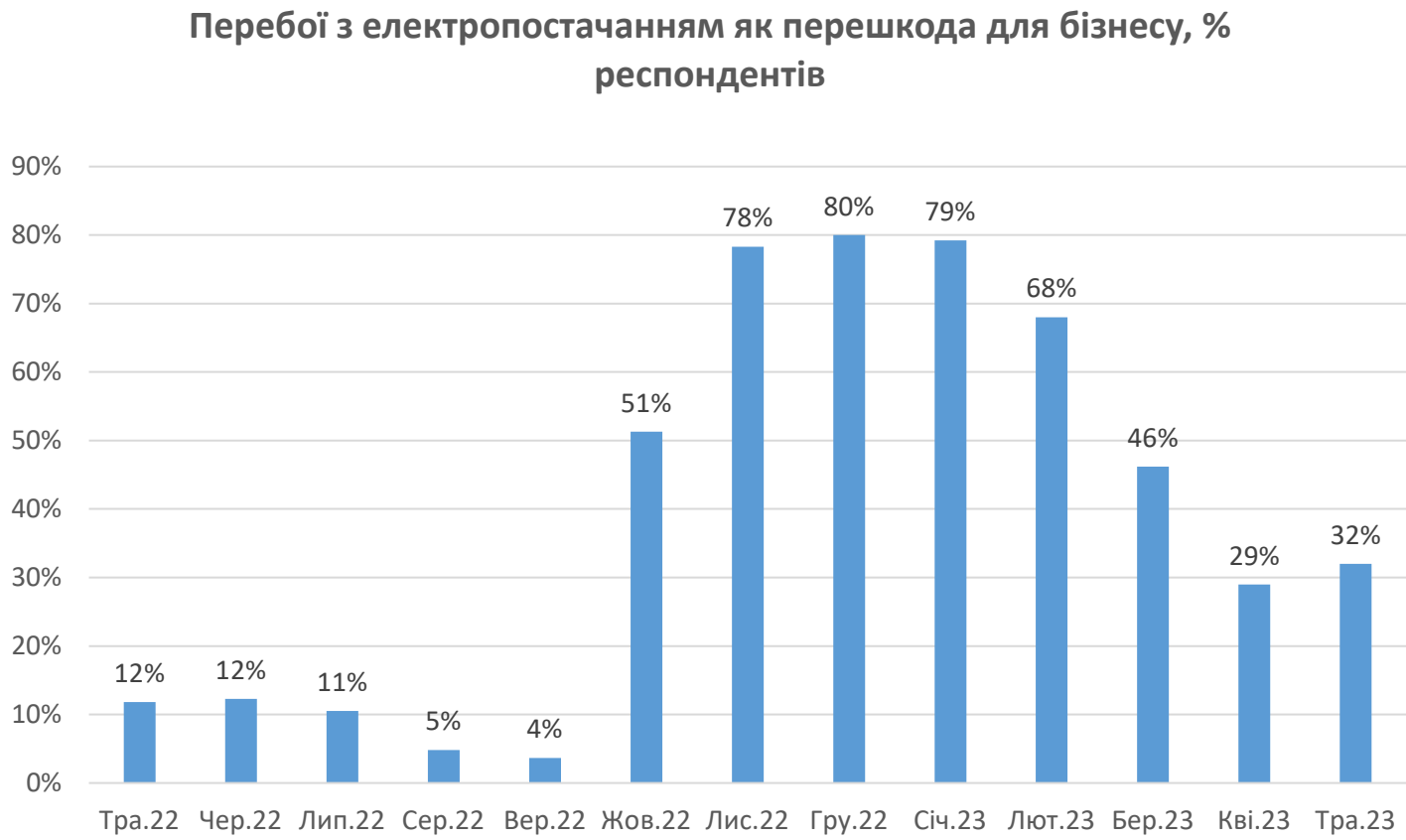

«Працювати небезпечно» знову стає актуальним

Важливість «небезпечно працювати» зросла

- У **травні 2023** року **частка підприємств**, які повідомили, що **працювати небезпечно**, **зросла** з 25% до 32%
- У списку перешкод **«працювати небезпечно» піднялася з 7-го на 4-е місце**

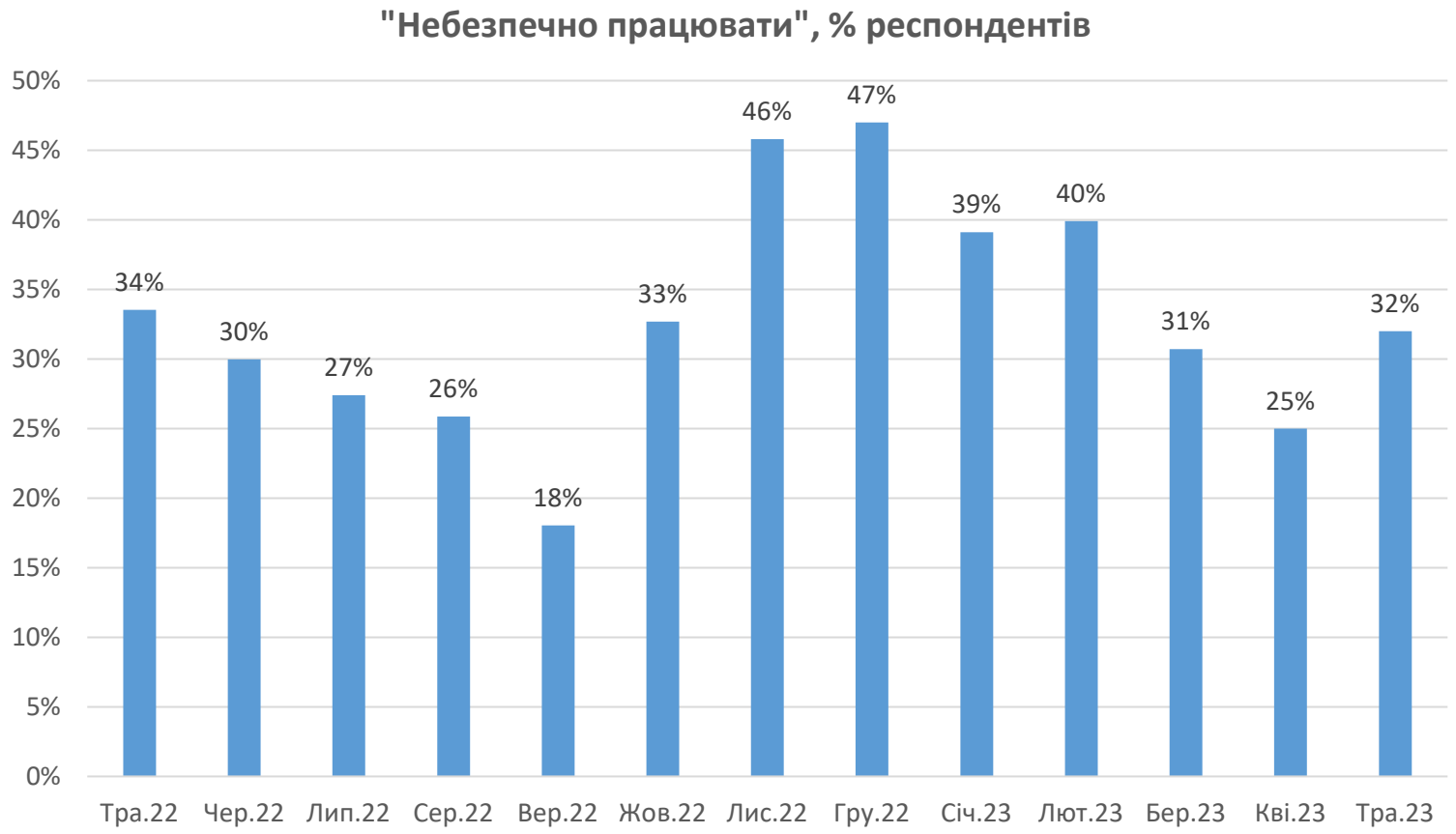

“Небезпечно працювати” у різних вимірах

"Небезпечно працювати" за розміром підприємств, % респондентів

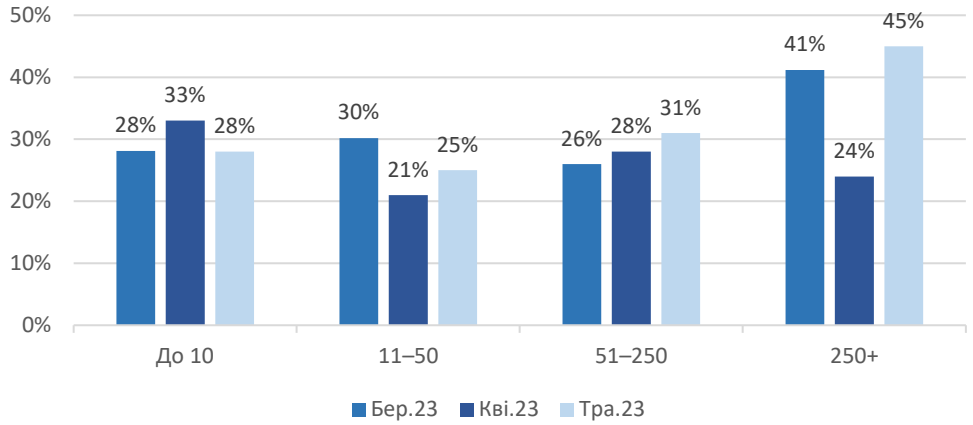

- **% великих підприємств**, які обрали **«небезпечно працювати», значно зріс**
- 90+% респондентів у Запорізькій, Полтавській, Дніпропетровській та Миколаївській областях вважають перешкодою небезпечні умови

«Небезпечно працювати" за регіоном, % респондентів

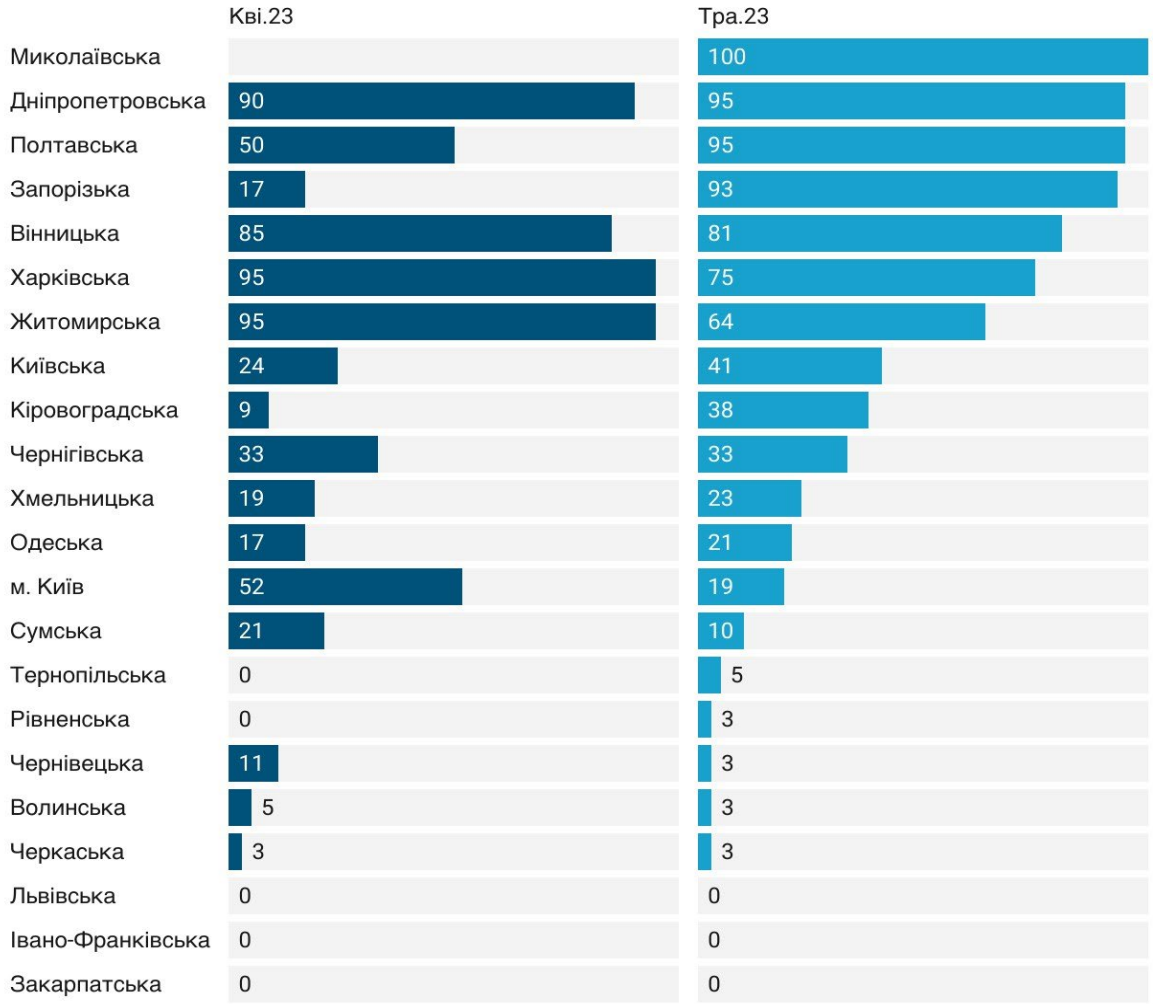

Травень до травня: зміни за останній рік

Фінансово-економічна ситуація на підприємствах у порівнянні з тим, «що було рік тому»

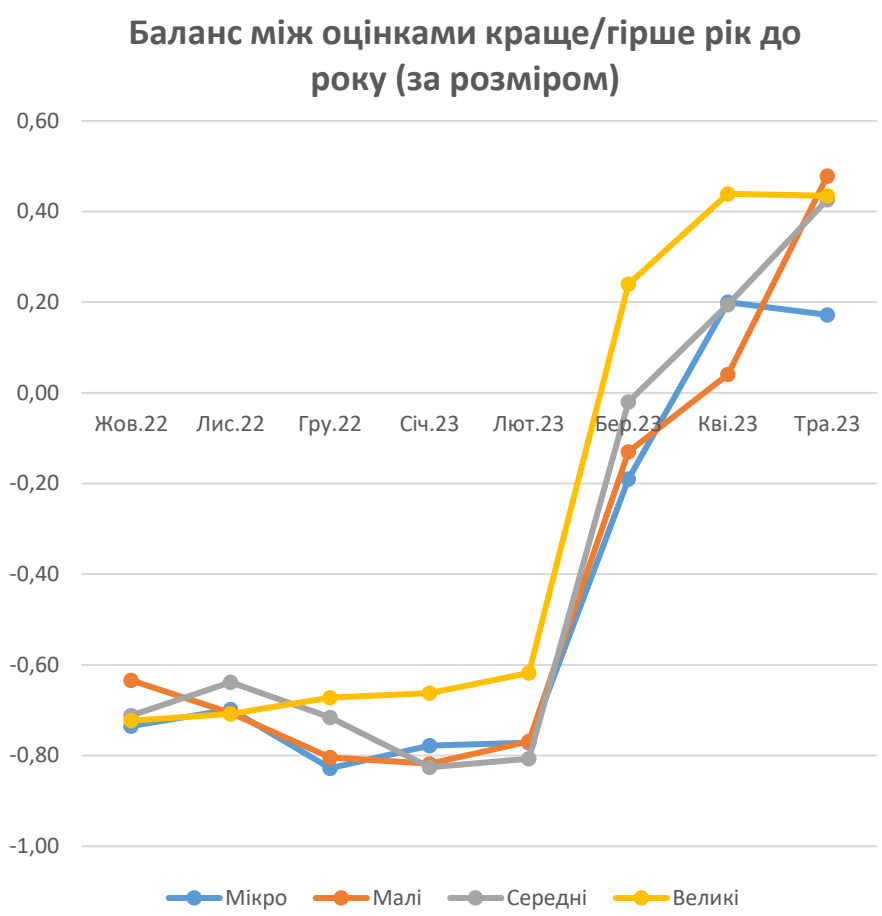

Фінансово-економічна ситуація на підприємствах у порівнянні з **«як це було рік тому»** зросла вдвічі

% тих, хто **вважає ситуацію кращою, майже не змінився** (50% у квітні та 53% у травні)

водночас

- **%** тих, **для кого ситуація гірша, суттєво зменшився** з 30% до 11%
- **%** тих, **для кого «нічого не змінилося», суттєво зріс** з 21% до 36%

- Ситуація **для мікро- та великих підприємств залишається на тому ж рівні**. При цьому, для **малих і середніх стала набагато кращою.**

Майбутнє та невизначеність

Частка підприємств, які не планують змін у найближчі два роки, дещо зросла

Очікування у дворічній перспективі

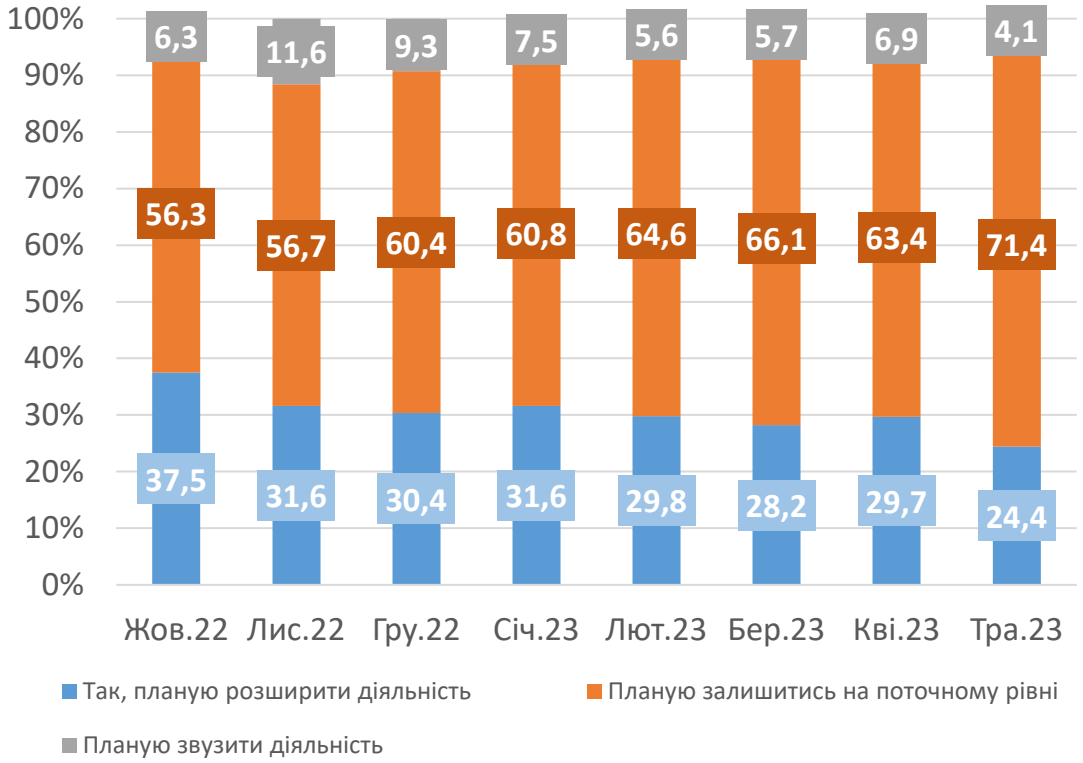

Невизначеність у дворічній перспективі

"Важко передбачити, що буде з діяльністю підприємства через 2 роки", % підприємств

«Важко передбачити, що буде з діяльністю підприємства через 2 роки», за розміром

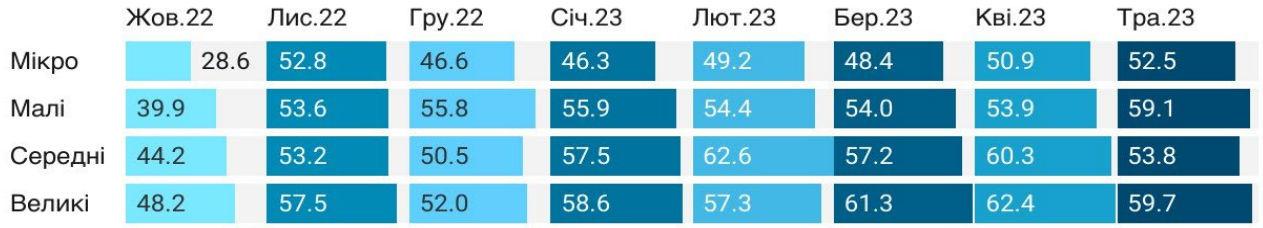

Невизначеність щодо найближчого майбутнього продовжує зменшуватися

В перспективі півроку

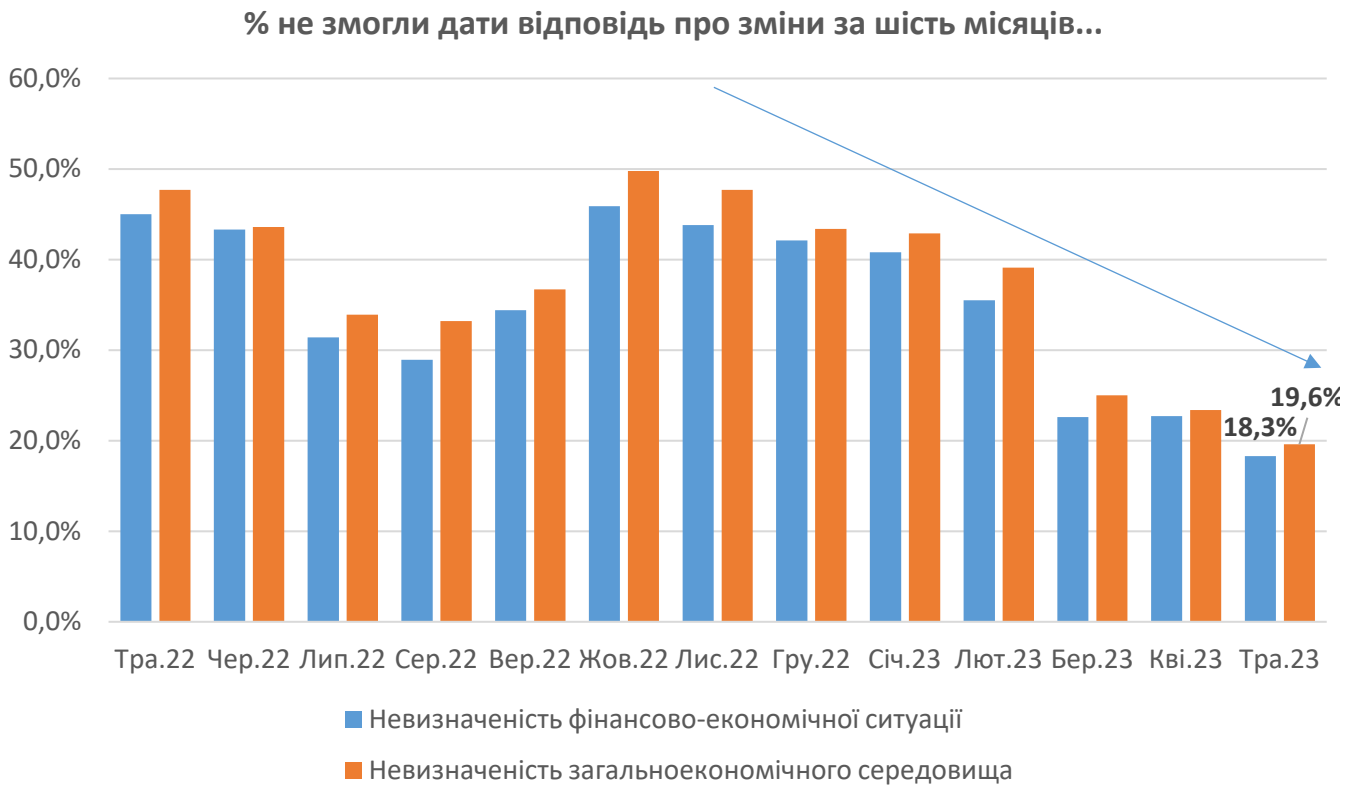

В перспективі трьох місяців

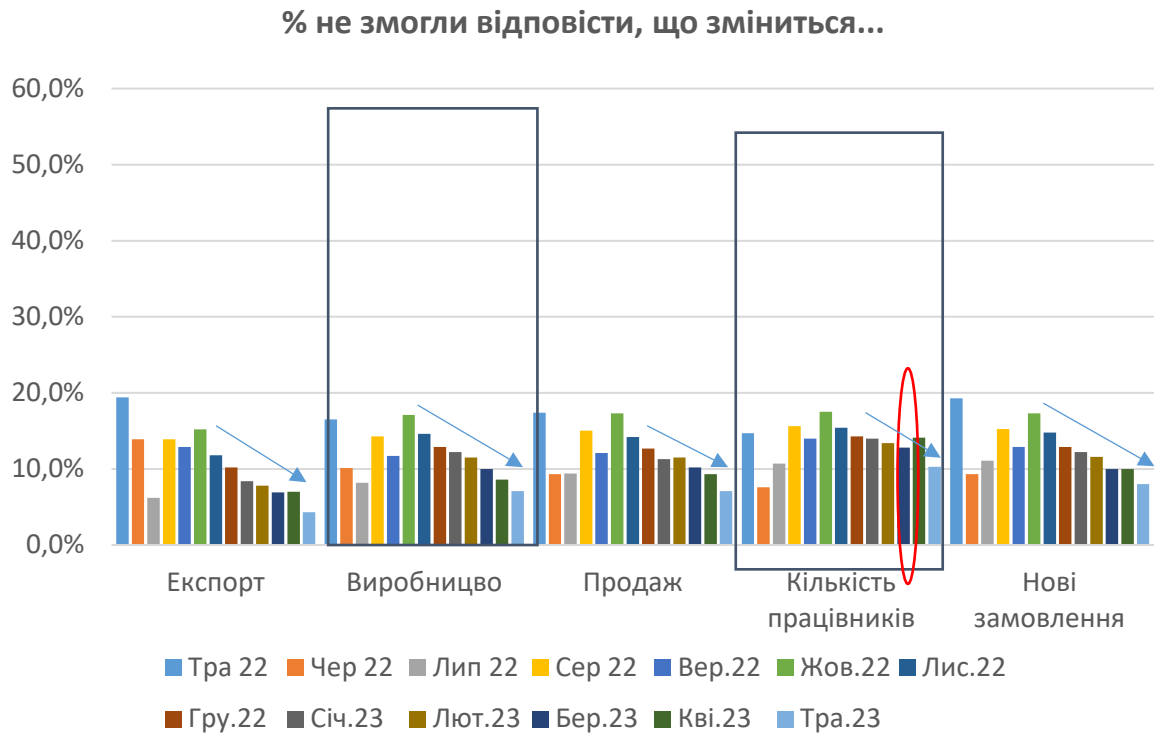

Півріччні очікування: без суттєвих змін

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві

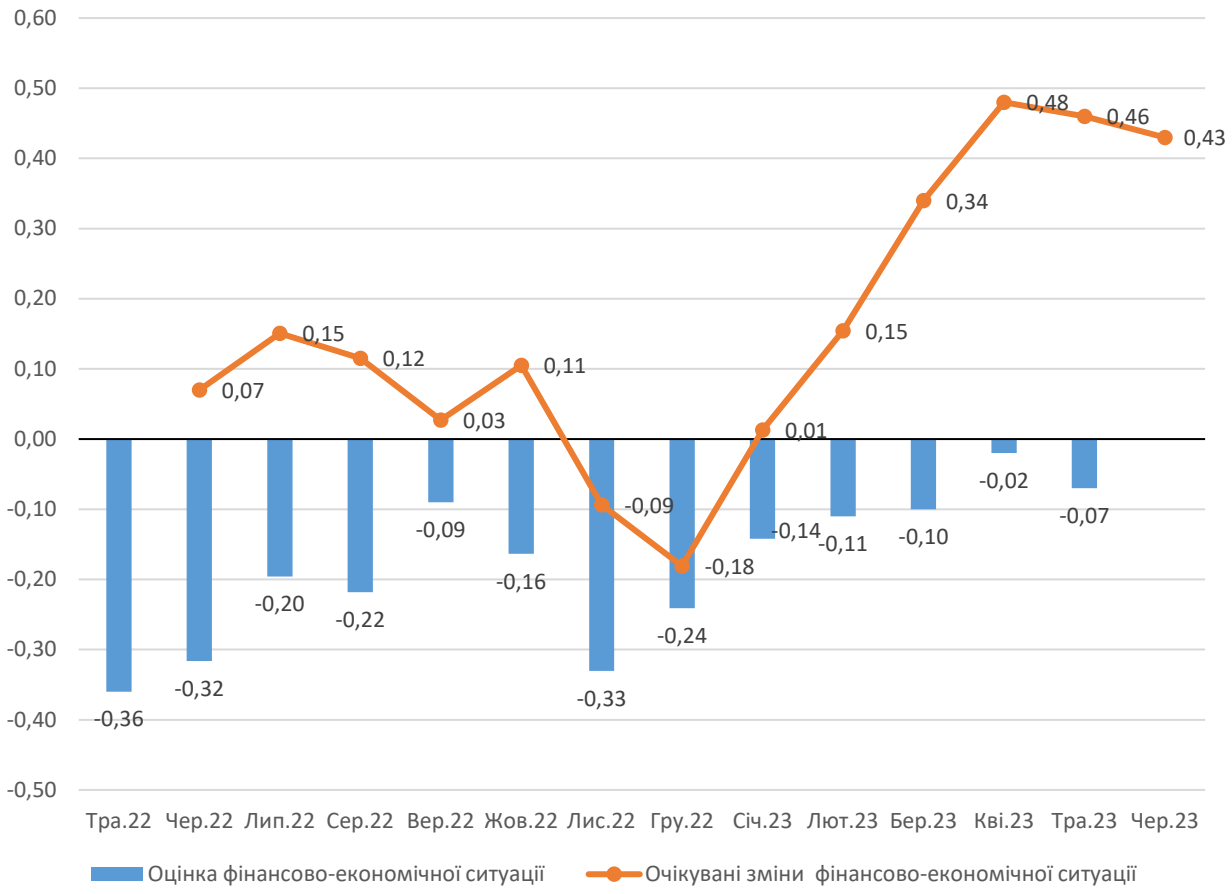

Загальноекономічна ситуація в країні

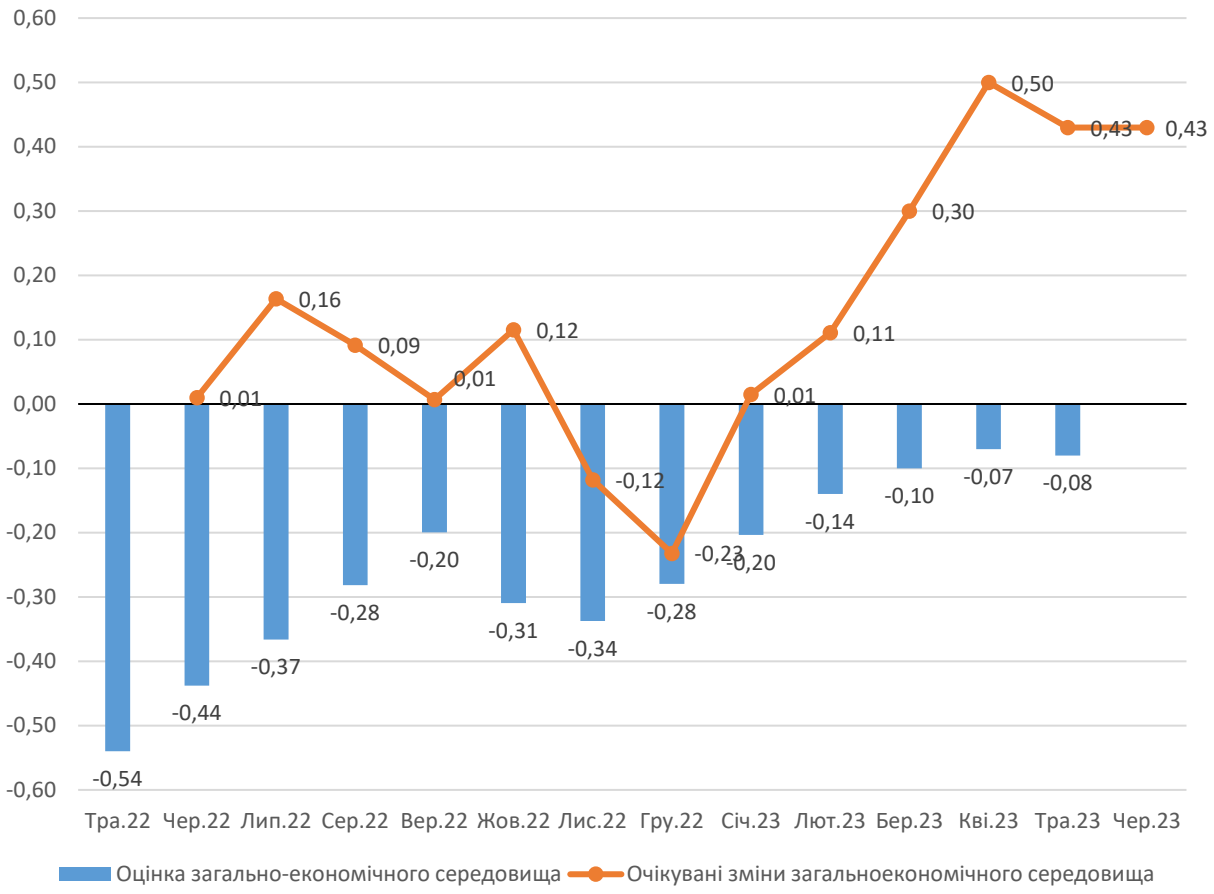

Діяльність підприємств у минулому та очікування на майбутнє

Відсутність серйозних змін у відновленні виробництва

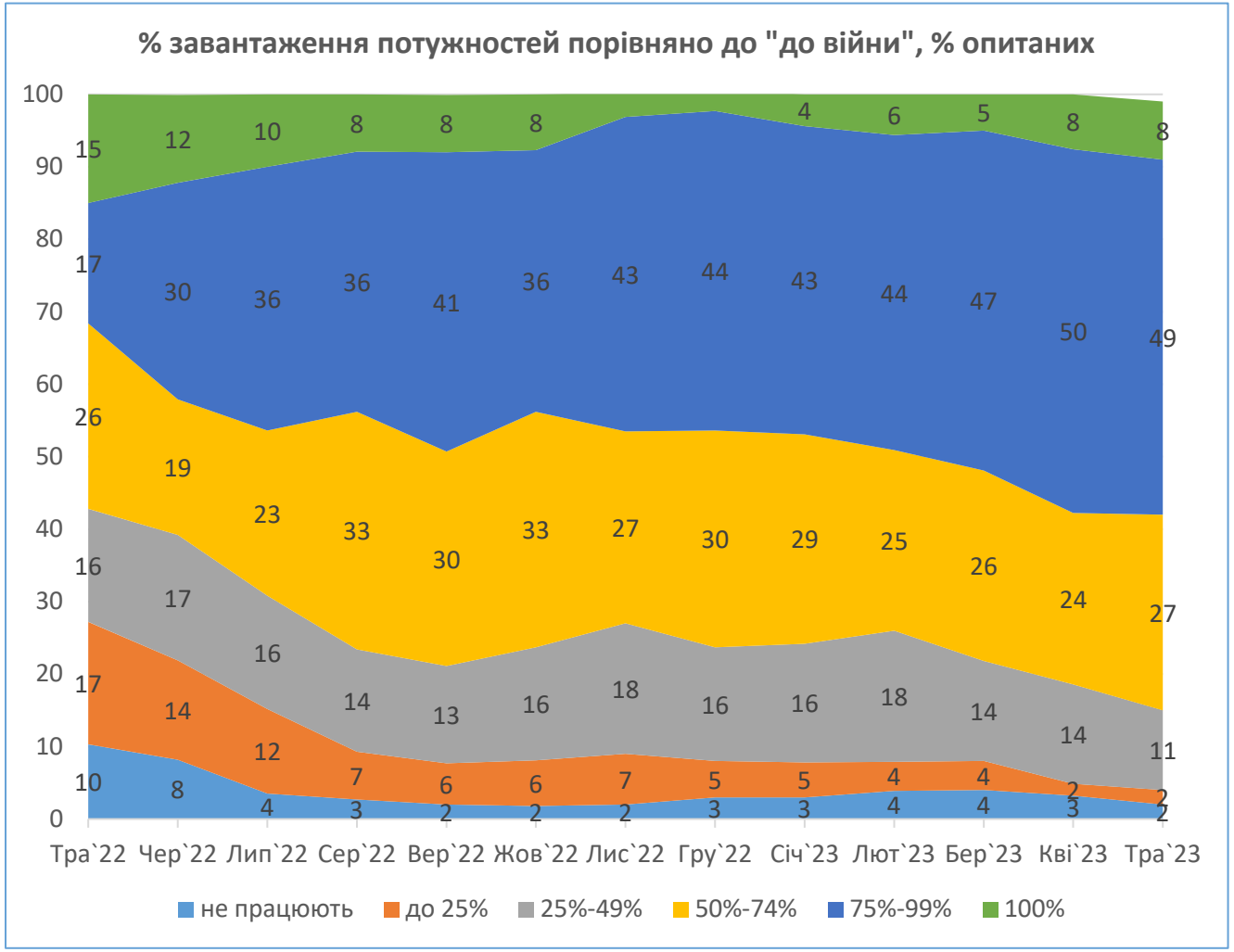

У травні суттєвих змін у відновленні виробництва не спостерігається

- Частка підприємств, що працюють практично в повному обсязі і на повну потужність, практично без змін – знаходиться на рівні попереднього місяця:
  - **8% підприємств** працюють **на повну потужність** (100% і більше), що відповідає показникам квітня
  - Частка підприємств, що **працюють майже на повну потужність** (75%-99%), **становить 49% (у квітні було 50%)**
- Частка підприємств, які **взагалі не працюють**, **залишається без суттєвих змін з минулого літа** (2% у травні та 3% у квітні)

Агрегований показник перспектив промисловості

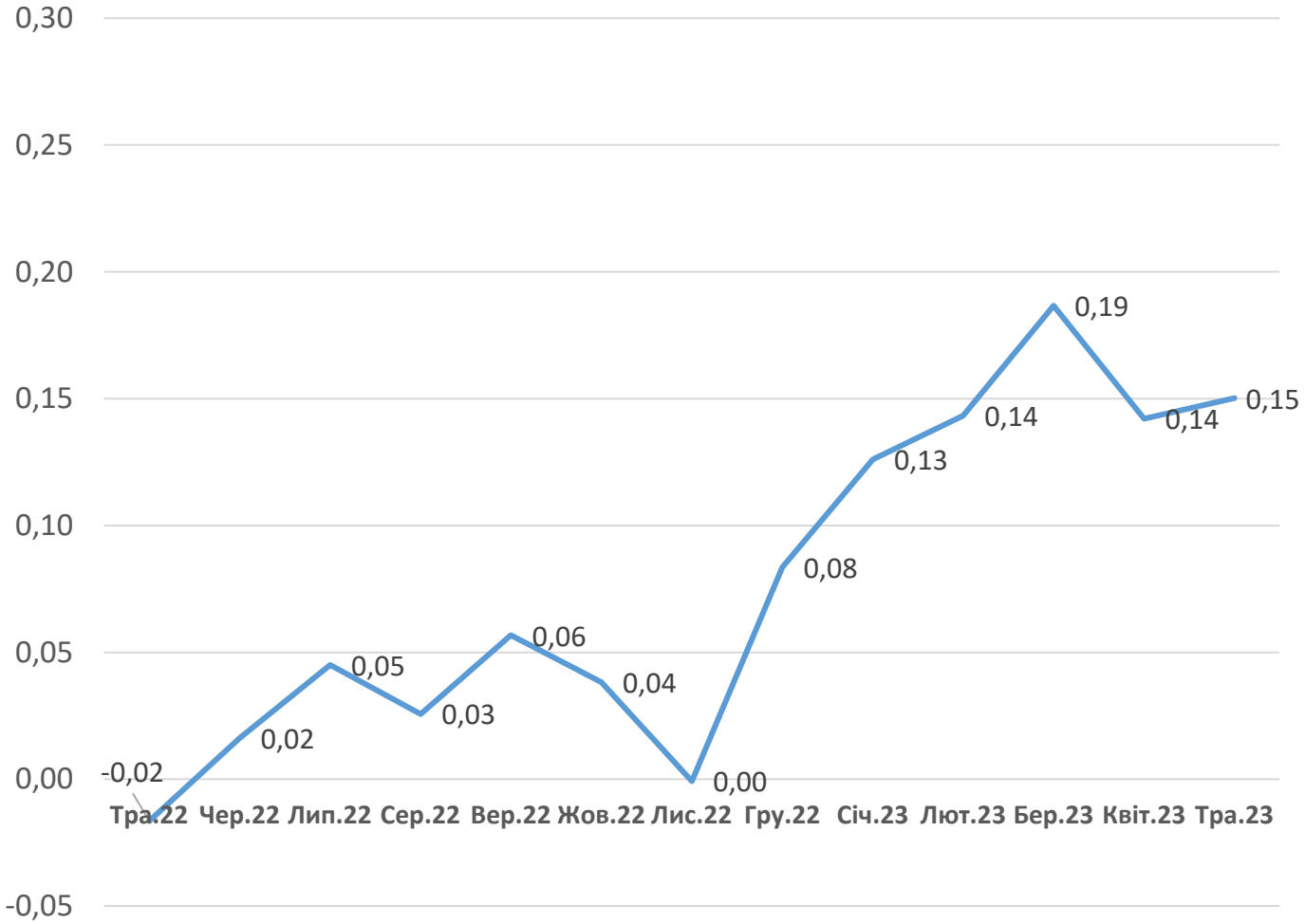

АППП= ОВ+ОНЗ+(-ЗГП)/3

АППП позитивний

У травні значення АППП становить 0,15, у квітні воно було 0,14.

Відбувається це через:

- **Очікування щодо виробництва** (ОВ) **дещо збільшилися** з 0,45 до 0,47
- Компонент **обсяг нових замовлень** (ОНЗ) **покращився** з -0,19 до -0,17
- Компонент **запаси готової продукції** (ЗГП) **зріс** з -0,17 до -0,15

Виробництво та експорт без суттєвих змін

Виробництво

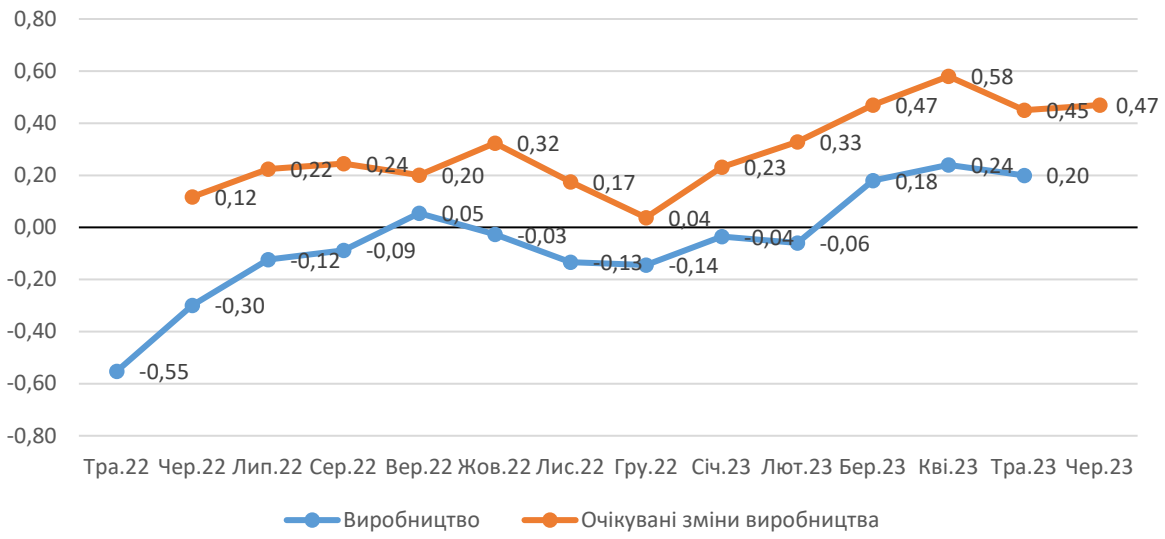

Експорт

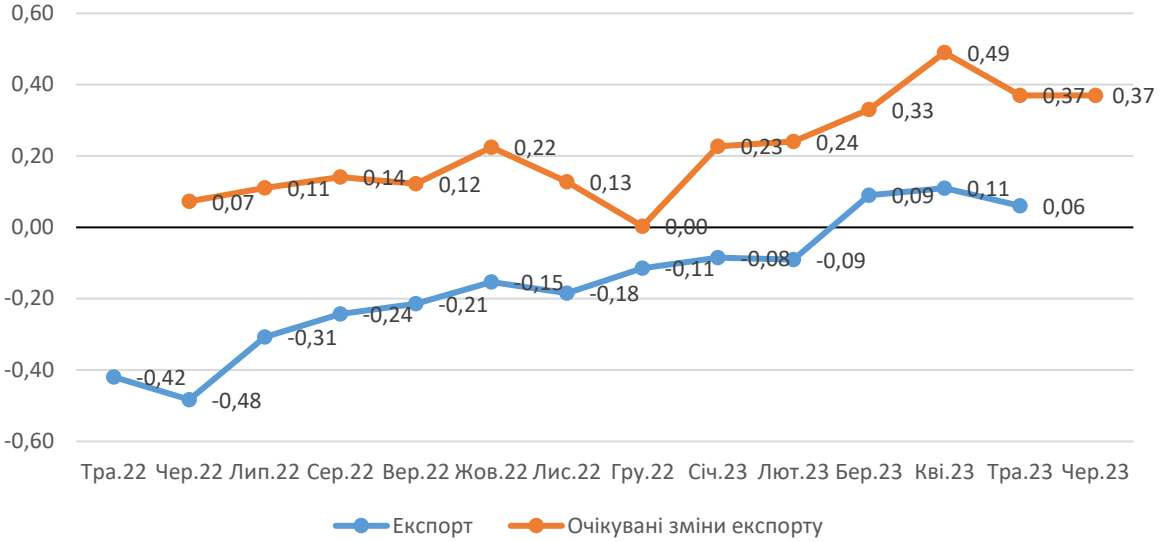

- У **травні порівняно з квітнем частка підприємств**, які планують зростання виробництва на найближчі 3-4 місяці, **зменшилася** з 50,2% до 48,9%
- Частка підприємств, які **планують скоротити виробництво, зменшилася** з 6,1% у квітні до 4,0% у травні
- Частка підприємств, які **планують зберегти обсяги виробництва** в найближчі місяці на попередньому рівні, **зросла** з 43,8% до 47,0%

Продажі та нові замовлення: результати та очікування залишаються без суттєвих змін

Продажі

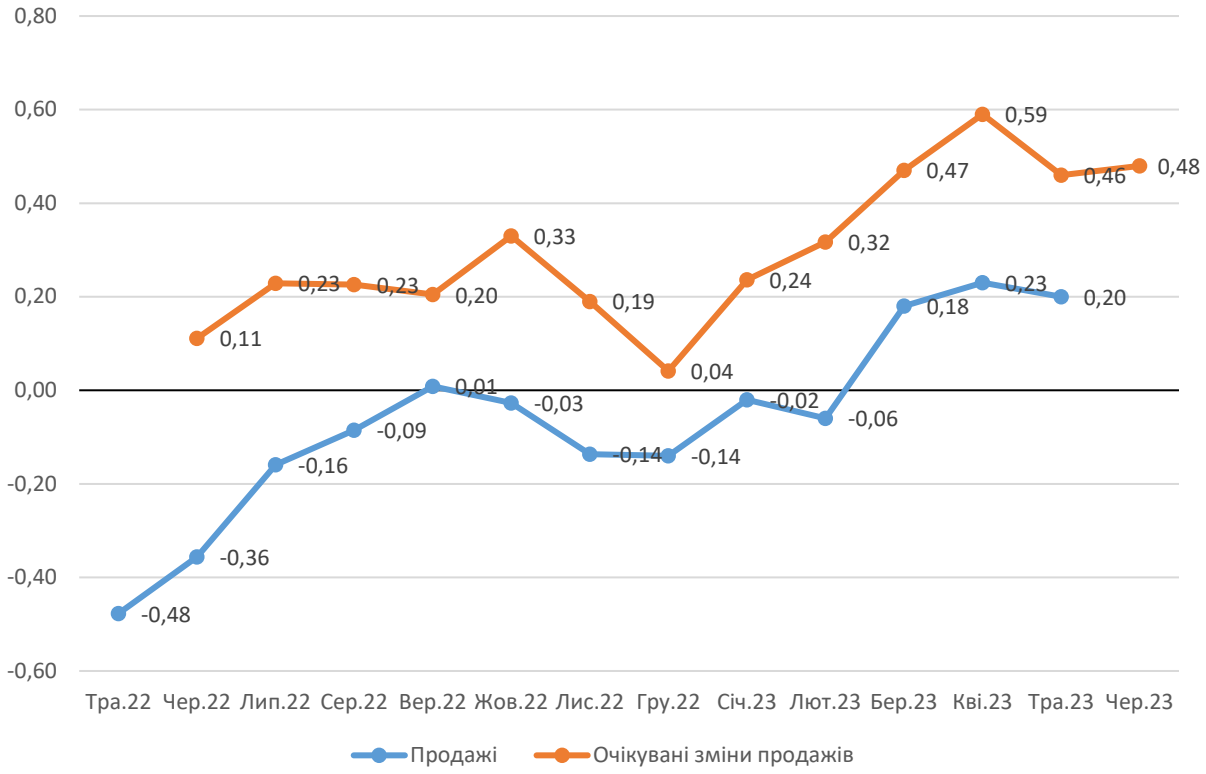

Нові замовлення

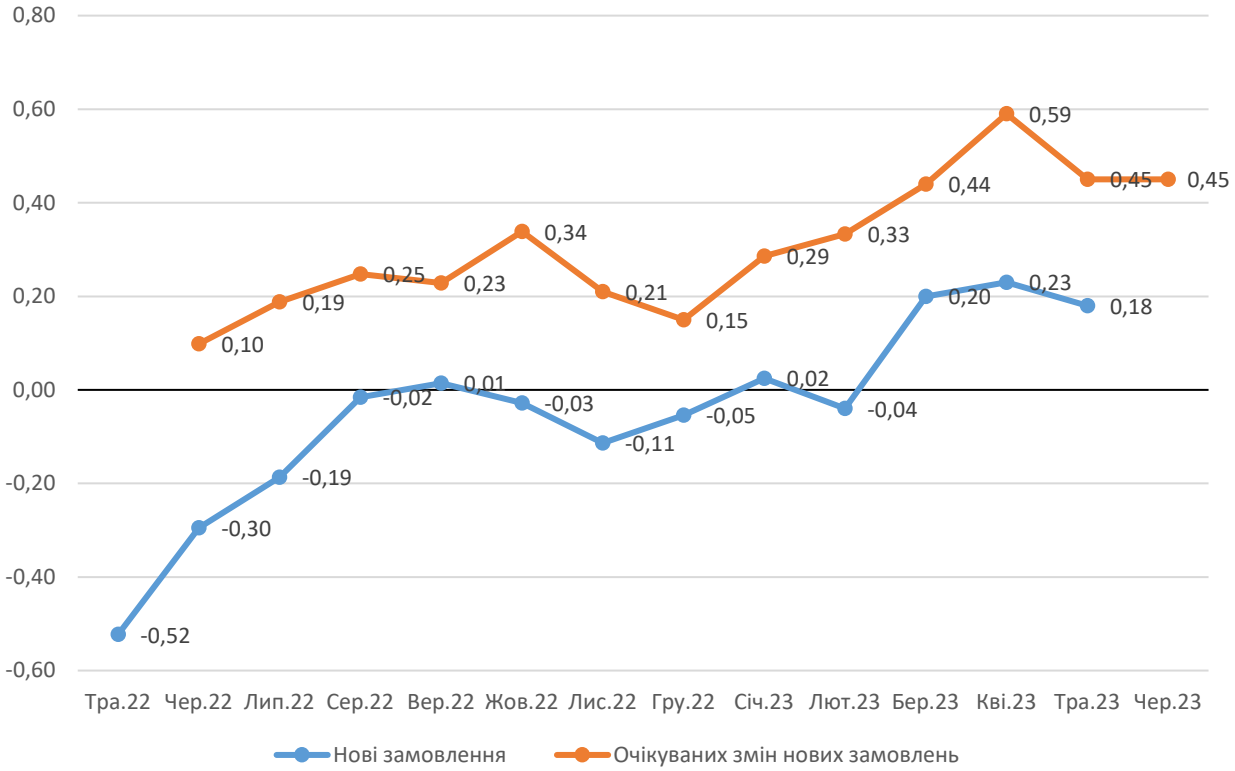

Очікувані зміни виробництва за галузями

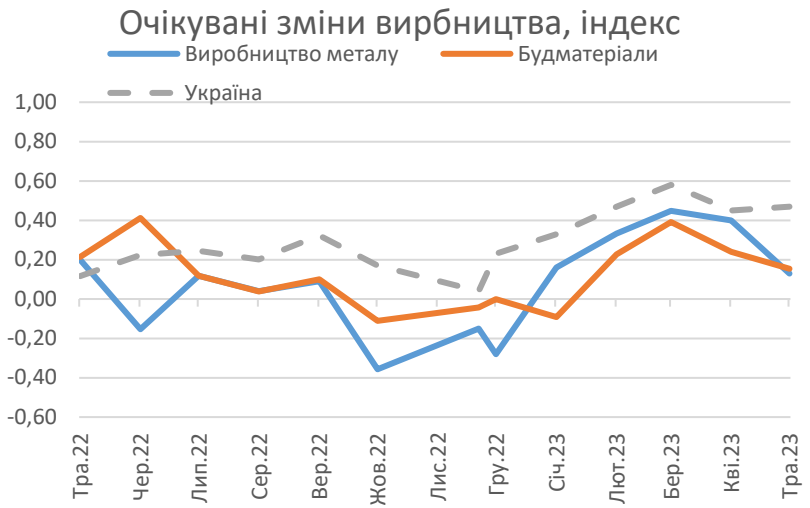

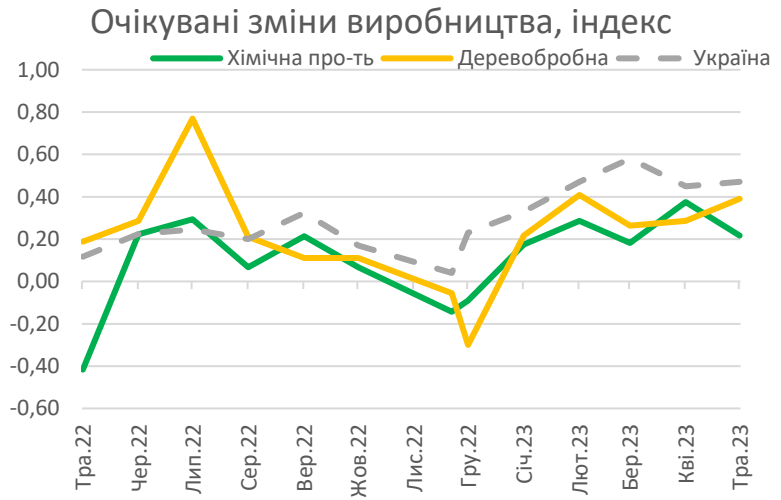

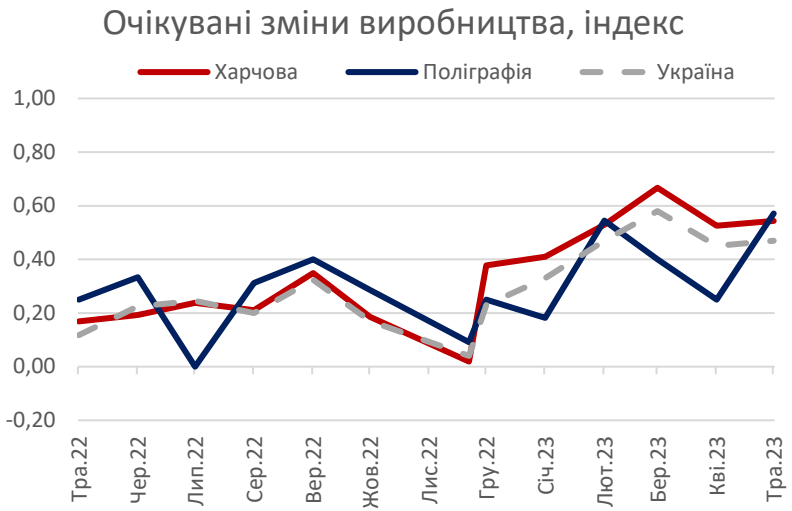

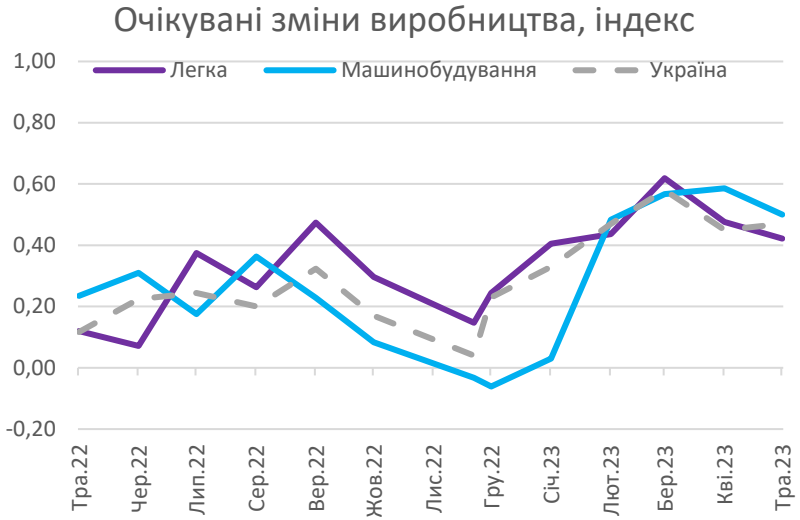

Галузі з вищими ніж середні по країні очікування:

- Поліграфія +0,57
- Харчова +0,54
- Машинобудування +0,50

Портфель замовлень зменшився вперше у 2023 році

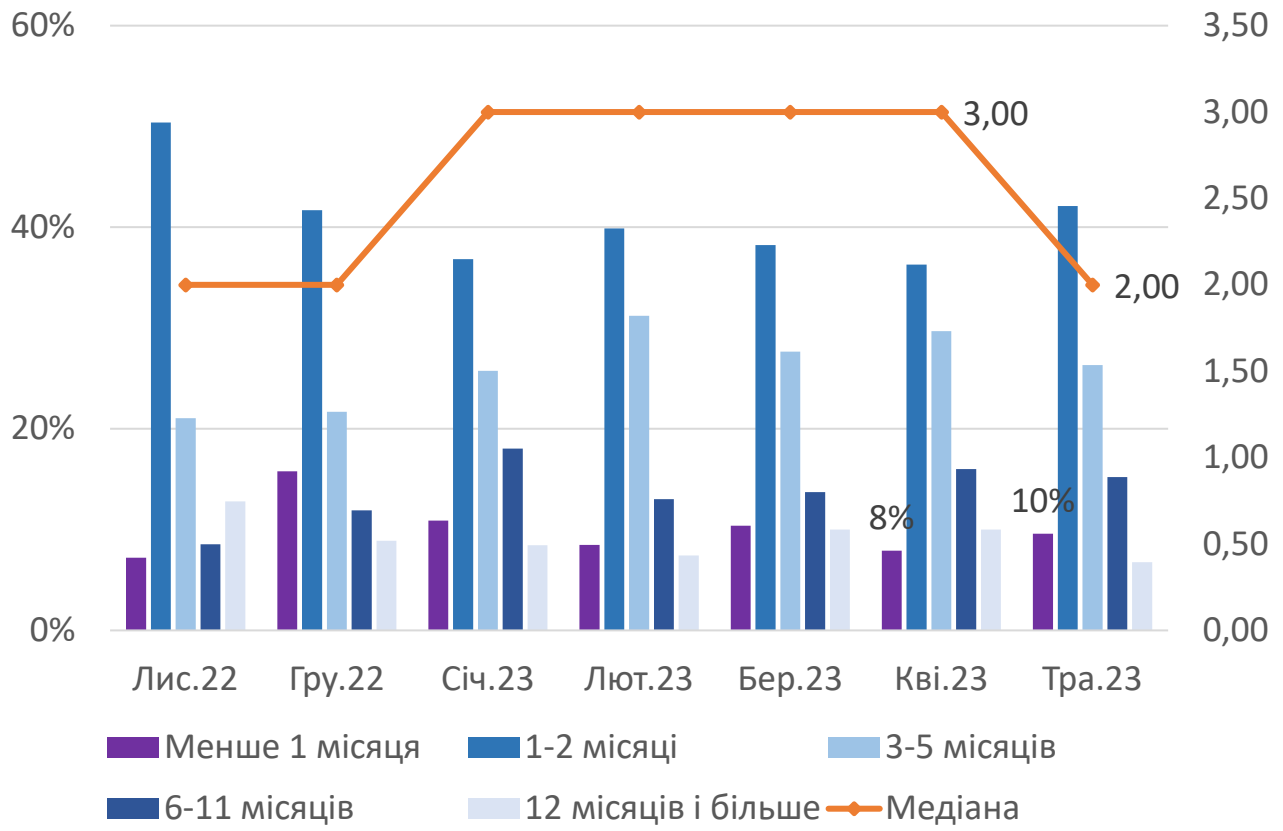

У травні 2023 року портфель замовлень для опитаних підприємств **зменшився**:

- **Вперше за 5 місяців** 2023 року **середній термін нових замовлень** знизився **до 2 місяців** (медіана)
- % підприємств, які **мають замовлення на термін лише до 2 місяців, зріс** з 44% у квітні до 52% у травні

Зайнятість і ринок праці

Зайнятість: без змін кілька місяців поспіль

Кількість працівників

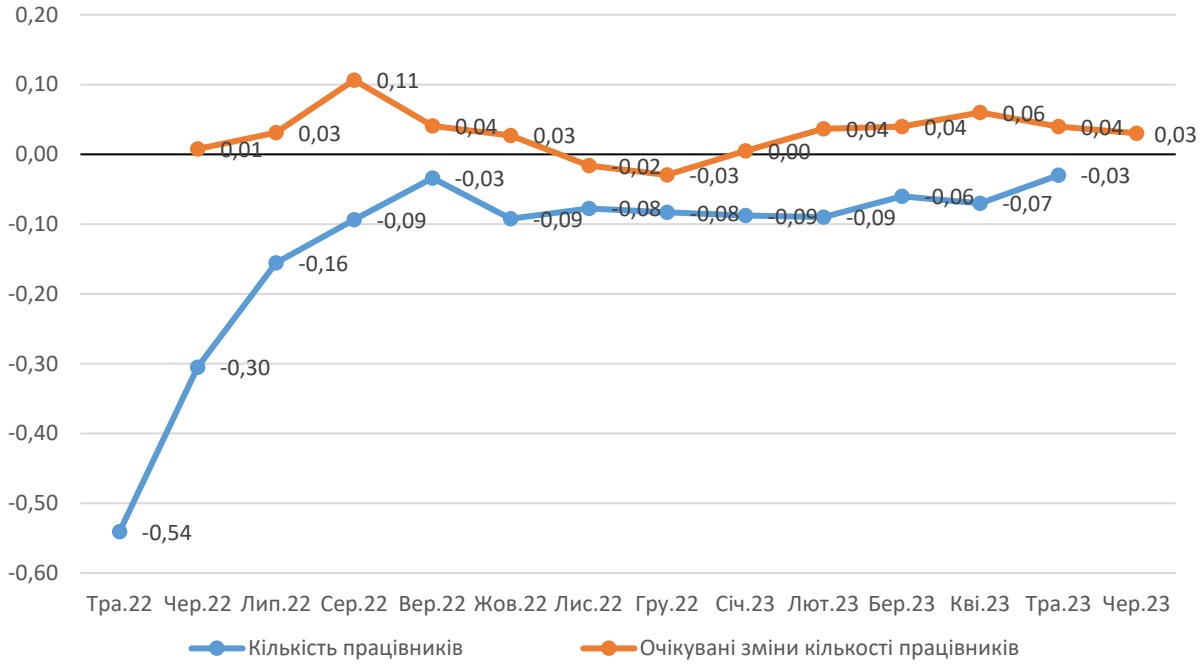

- % підприємств, які **планують зростання зайнятості**, становить 5,2% (у квітні було 5,6%)
- % підприємств, які **мають намір скоротити кількість працівників, без суттєвих змін** (3,1% у квітні та 3,6% у травні)
- % підприємств, на яких **не очікується збільшення зайнятості населення**, становить 91,2% (як і у квітні)

Кількість працівників у вимушених відпустках

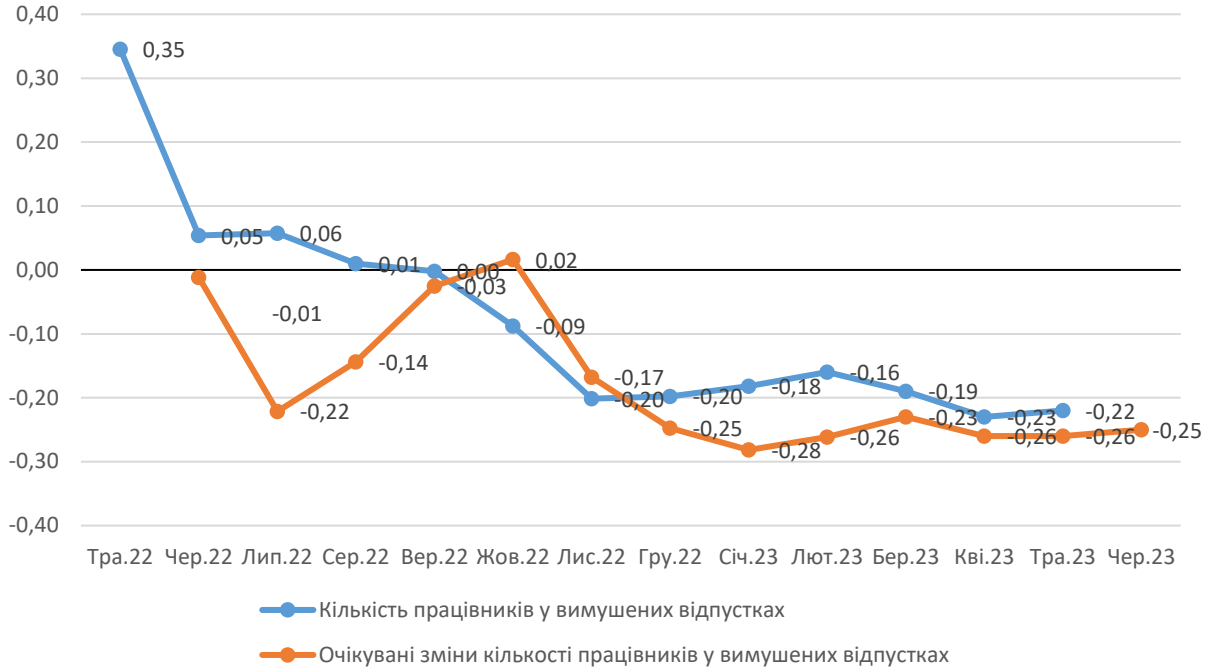

- % підприємств, які **збільшать кількість працівників, які перебувають у вимушених відпустках, майже не змінився** (0,5% у квітні та 0,9% у травні)
- % підприємств, які **збираються скорочувати працівників у вимушених відпустках, також майже не змінився** (27,1% у квітні та 27,3% у травні)
- **% без змін не змінився** – 71,8% у травні (у квітні було 72,4%)

Проблем з пошуком кваліфікованих працівників стало менше — робочої сили достатньо

Проблеми при пошуку працівників

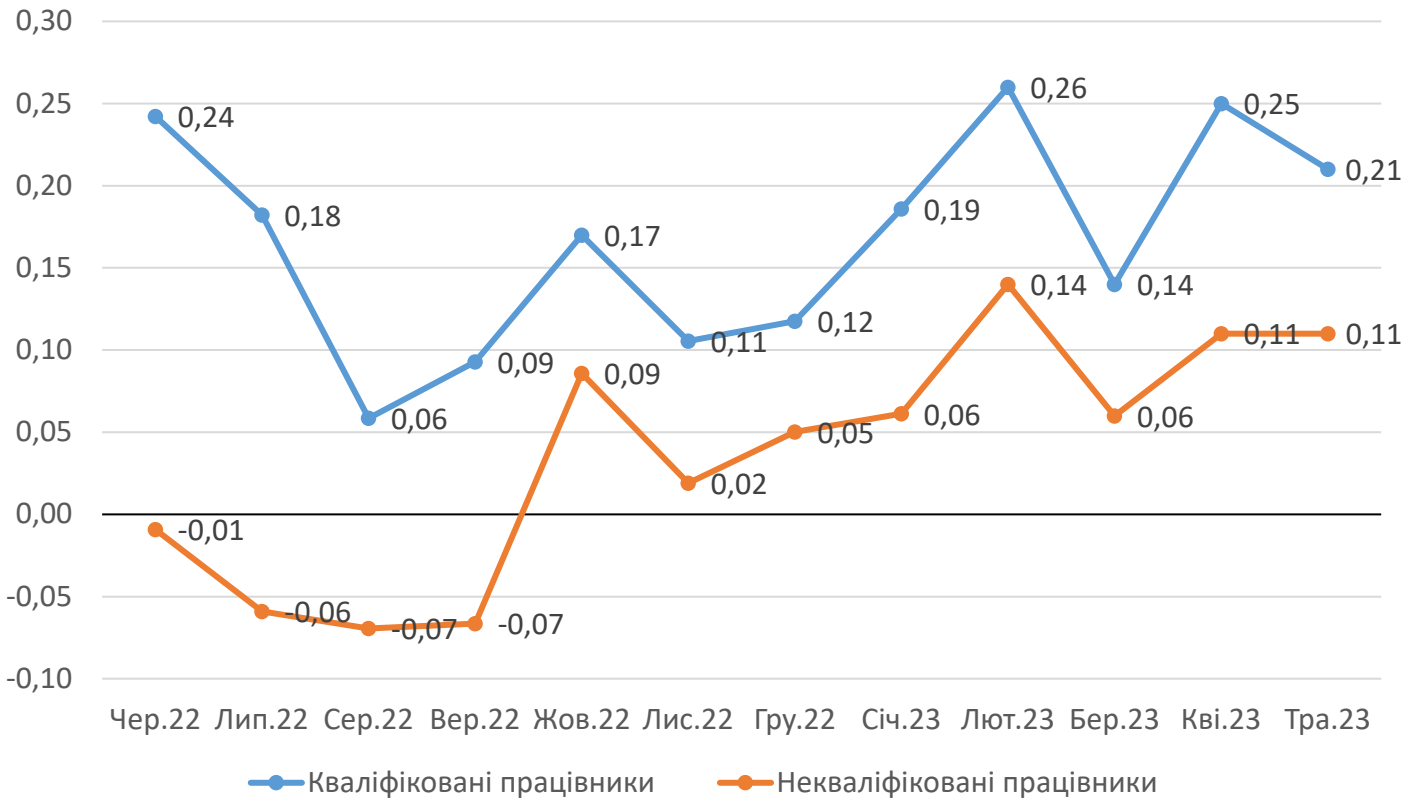

У травні підприємства повідомили про зменшення проблем з пошуком кваліфікованих працівників, тоді як з некваліфікованими працівниками ситуація не змінилася

- **Кваліфіковані працівники**: **дещо зменшився % тих, хто повідомив, що важче знайти таких працівників** (з 26,9% до 24,0%). Водночас **% тих, кому простіше шукати кваліфікованих працівників, майже не змінився** (4,3% у квітні та 3,1% у травні)

- **Некваліфіковані працівники**: **% тих, хто повідомляє, що їх легко знайти, майже не змінився** (4,9% у квітні та 5,6% у травні), **так само як і % тих, кому це важче** (13,7% у квітні та 14,3% у травні)

Але є виключення…

Підприємства машинобудування та деревообробки, навпаки, відчули посилення проблем з пошуком кваліфікованих працівників

Регіональний розріз: є відмінності

Очікування бізнесу за регіонами

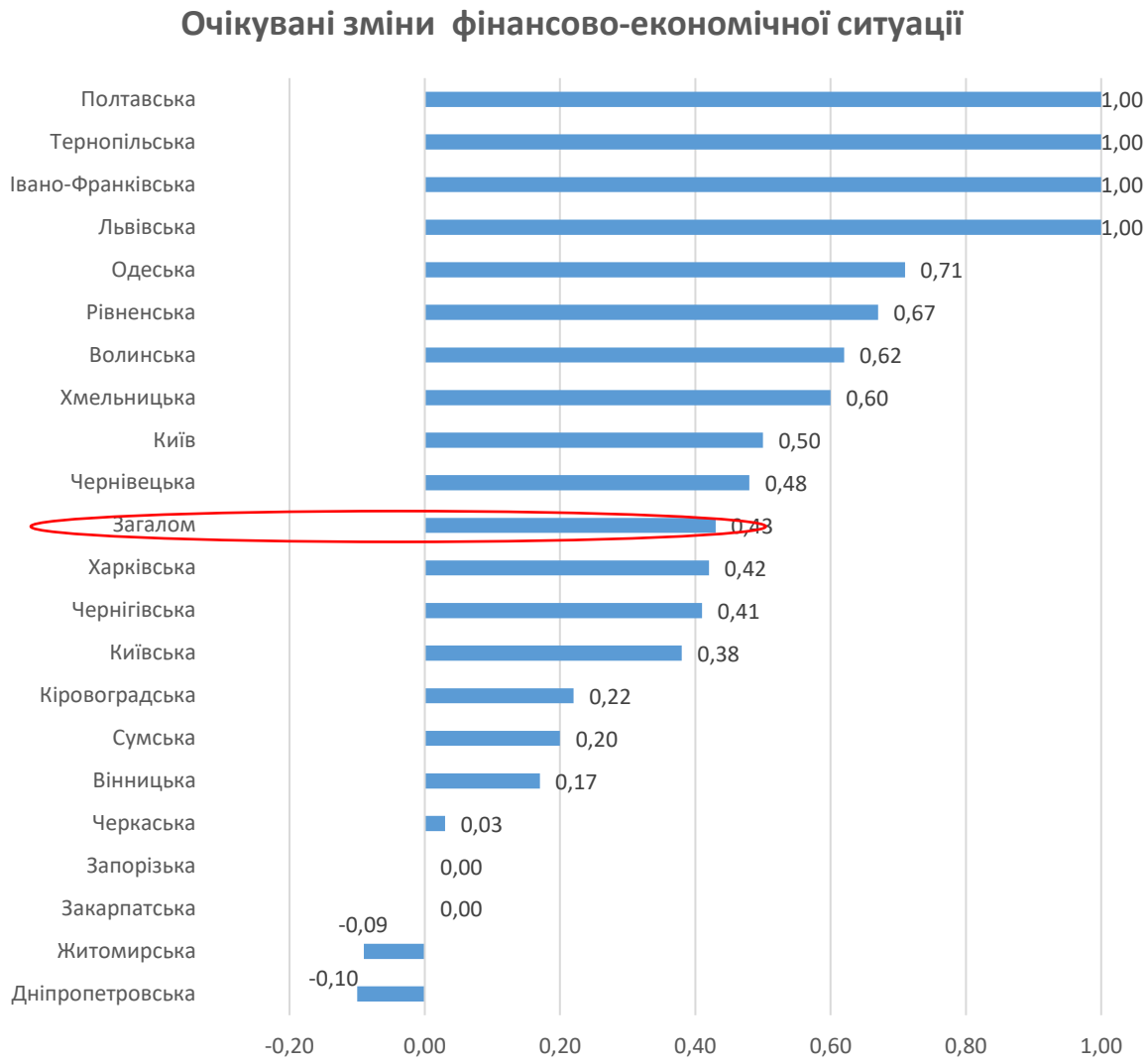

Відновлення виробничих потужностей за регіонами

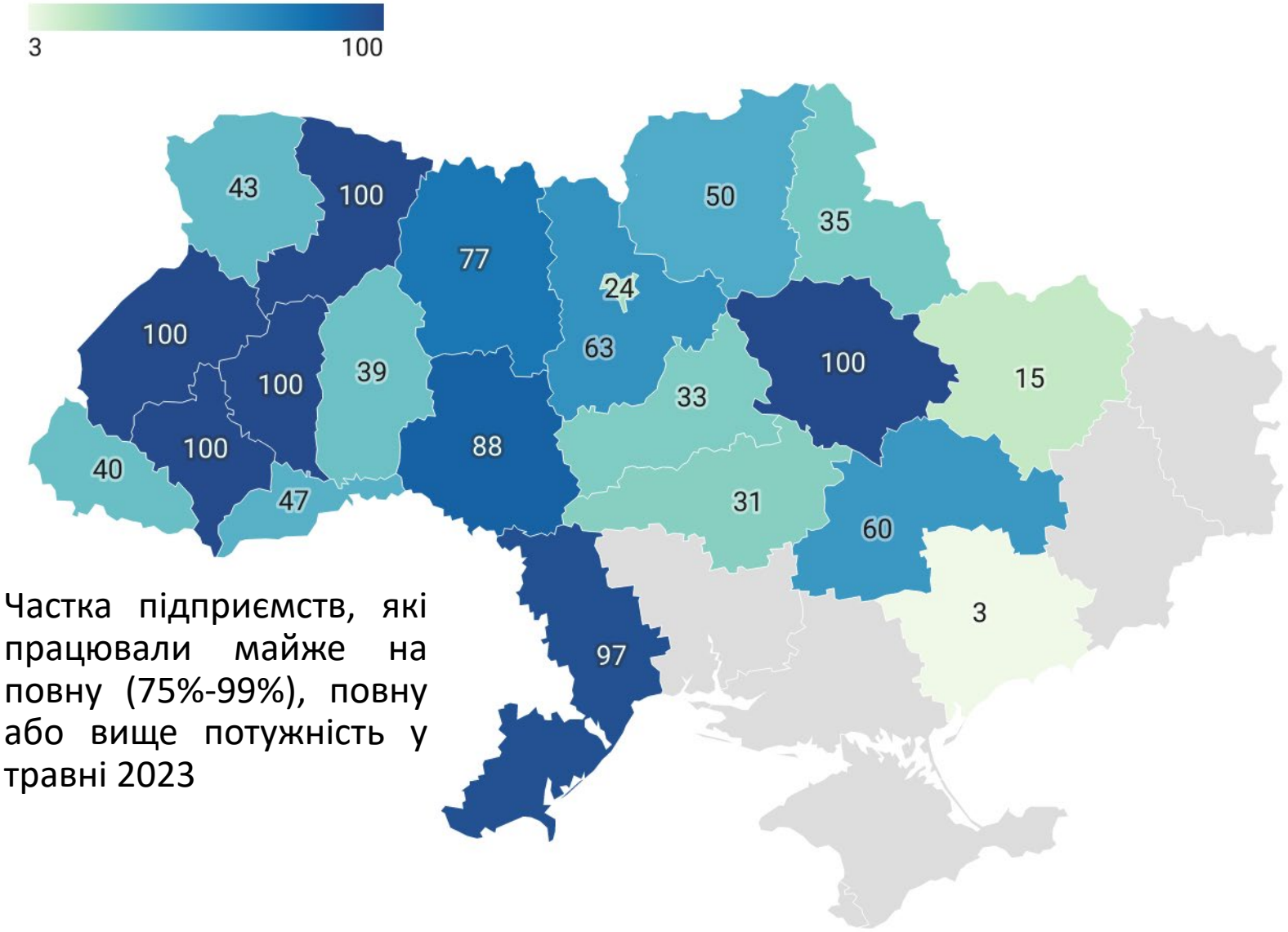

Частка підприємств, які працювали майже на повну (75%-99%), повну або вище потужність у травні 2023

- Найскладніша ситуація в регіонах, на території яких **безпосередньо відбуваються бойові дії** – Запорізька та Харківська області
- В інших регіонах результати відновлення виробничих потужностей зумовлені:
  - галузевими особливостями в регіоні,
  - особливостями бізнес клімату,
  - близькістю до кордону з росією тощо

Оцінки державної політики

Оцінки економічної політики залишаються переважно нейтральними

- **У травні** 2023 року **дещо зросли позитивні оцінки** державної політики щодо підтримки бізнесу, натомість **% негативних оцінок не змінився**
- Як і раніше, **бізнес переважно нейтрально оцінює державну політику щодо підтримки бізнесу**: 60% опитаних
- Частка респондентів, **які не визначилися**, у травні становила **13%** (у квітні було 14%)

Нове щомісячне опитування підприємств. Методологія

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій буде проводити щомісячне опитування підприємств із **застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень** (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування складається з двох частин – регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти відповідають на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників -- випуску (виробництво), реалізації (продажів), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на півроку також будуть у фокусі нашої уваги.

Спеціальна частина Щомісячного дослідження дозволяє отримувати інформацію щодо специфічних тем. Спеціальна частина розглядає проблеми підприємств, вплив війни на обсяги виробництва, експортну діяльність, основні потреби бізнесу та оцінку державної політики.

У цьому дослідженні використовується панельна вибірка, яка включає **500+ підприємств, що розташовані у 22-х з 27-ми регіонів України**, включаючи Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Житомирську, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Кіровоградську, Львівську, Миколаївську, Одеську, Полтавську, Рівненську, Сумську, Тернопільську, Харківську, Хмельницьку, Черкаську, Чернівецьку та Чернігівську області та місто Київ.

Польовий етап 13-ої хвилі тривав із 16 – 31 травня 2023 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в травні з квітнем 2023 року, чи іншого показника на момент проведення опитування (травень 2023 року) та давали прогнози на наступні 2 - 3 чи 6 місяців залежно від питання. В окремих питаннях (де це було зазначено) результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи.

Наші контакти

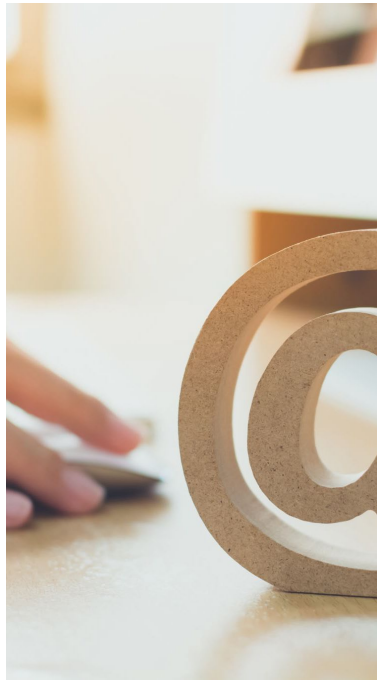

website: www.ier.com.ua

e-mail: rubanik@ier.kyiv.ua
kuziakiv@ier.kyiv.ua

Facebook: https://www.facebook.com/IER.Kyiv/

Twitter (in English only): https://twitter.com/IER_Kyiv

ПРЯМУЄМО РАЗОМ

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

ATLAS NETWORK

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ